

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEĐENSKO: OB TORKIH, ČETRTKIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znača mesečno Dn 19.— v inozemstvu mesečno Dn 15.— Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predel 22. telefonski 2326. Cestovni redenitvni 14.335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vračajo. — Neprankirana pisma se ne spremata. — Mali oglasi trgov. značata vsaka beseda Dn 1.— veliki oglasi. Id studio v zvezdarsko umetnost delavstva in namiznih sklepov. vsaka beseda Dn 5.—

Štev. 95 * Maribor, sobota, dne 19. avgusta 1939 * Leto XIV

Hrvaško gibanje in delavstvo

Odgovornim predstavnikom hrvaškega narodnega gibanja v premislek.

V zadnjem času se je pričelo časopisje hrvaškega gibanja prav na tak način baviti s socialističnim in marksističnim delavskim gibanjem, kakor vse drugo reakcionarno in desničarsko časopisje. Socializem in marksizem je treba uničiti, očistiti vse tuje delavske in židovske navlake, ker je narod celota in bo kot tak reševal vse probleme. Na dolgo in široko razpravlja o tem in trdi celo, da so prejšnji režimi marksizem podpirali in mu delali na roko. Ce delavec zahteva več plače in boljše delovne pogoje, se je pa že navzel mednarodnega komunizma in židovskega socializma. Namesto, da bi zagovarjal delavske pravice do življenja, zahteva poleg drugega reakcionarnega tiska tudi hrvaški tisk — očiščenje. Socialne in politične pravice delavskoga razreda ne priznava s tem ko trdi, da so to tuje importirane zahteve, ne naše. Ali zahteve so pravične, odgovarajo načelu drja Mačka, ki je že večkrat izjavljal, da je pristaš svobode in demokracije za vse.

Cudimo se temu novemu stališču, ker ce dr. Maček zahteva enakopravnost in svobodo za Hrvate in vse druge državljanje, potem iz te pravice ne more izvzemati delavskoga razreda, ki je tudi velik del državljanov. V taktiki hrvaškega gibanja ni prave logike, sta dve merili za državljanje, ki se po našem mnenju lahko opredelite kakor hočejo, samo, da koristijo interesu skupnosti čim pravičneje.

Fraze o importiranih (uvoženih) ideologijah sedaj res prevladujejo v javnem življenju. To pa je znak, da živimo v nekako taki dobi kakor so ljudje živelii pred francosko revolucijo, ko jih je absolutizem zaslužjeval. Pot pa, po kateri je hodila reakcija takrat, je bila slaba. To je dokazala zgodovina.

Prepričani smo zaradi tega, da hrvaško gibanje v jedru ne more biti tako. V kolikor se poslužuje teh fraz, stori to iz taktičnih razlogov in v veliki zmoti, da s tem onemogoči razne druge hrvaške vplive, ne delavske, ki skušajo oslabiti hrvaško gibanje. Ali ta taktika je napačna. Hrvaško gibanje mora energetično poudariti, da priznava svobodo delavskoga razreda in da spoštuje delavske ideologije, ki hočejo kjerkoli braniti svoje socialne interese in svoje politične svoboščine. Šele ob takem vzporednem političnem boju za enakopravnost dobe državljanji tudi vpliv, ki je potreben za izvojevanje tega, kar hrvaško gibanje zahteva.

Neresnično pa je, da so razni režimi protrezirali socialistično gibanje. Res je le, da je bilo socialistično gibanje edino resno in homogeno gibanje v vsej državi, kakor je še danes za vso državo. Zgodilo se je večkrat, da so režimi lahko vpoštevali le to gibanje, ker je tudi duhovno na višku. To se je godilo ob anketa, volitvah v samouprave itd. Zabeležili moramo pa še tudi drugo stran te »protekcije«, kakor hoče povedati hrvaški tisk. Prav takrat, ko se je to delavsko gibanje najlepše razvilo, so pošiljali režimski ljudje v delavske vrste na svoje stroške demagoške agitatorje in »voditelje«, da so širili ne-slog med delavstvom.

Taka je slika te »protekcije«. To povemo hrvaškemu gibanju in pa vsem onim, ki se še danes igrajo z delavstvom na ta način, da razkrajajo njegove vrste in pozdravljajo volkove v ovčjih kožuhih.

Proti Poljski

Nemčija hoče ves koridor

Nemški listi, med njimi »Angriff« pišejo, da Nemčija hoče sedaj poleg Gdanska tudi ves koridor, t. j. vse poljsko obmorsko ozemlje, nadalje poznanjsko okrožje in šlezijsko vojvodstvo. Poprej bi se bila zadovoljila s cesto preko koridora in Gdanskim, ker pa so Poljaki razčlili Hitlerja, hoče Nemčija vse ozemlje, na katerem prebivajo Nemci. — Poljski listi pa odgovarjajo, da bo Poljska terjala nemško Pomorjansko do Stetina in vso vzhodno Prusijo do Odre, ker je bilo to vedno slovansko ozemlje, o čemer pričajo slovanska imena krajev v teh pokrajinh in tudi Nova ves, ki je berlinsko predmestje.

Poljsko nemška meja zaprtia

O napetosti položaja priča ne samo oster časopisni boj med Berlinom in Varšavo, ampak tudi najnovejši ukrepi tako na poljski kot na nemški strani, ki se tičejo popolnega zaprtja meje za

vsak lokalni promet. Zveza med Nemčijo in Poljsko je mogoča samo še z rednimi potnimi listi po železnici in z avtomobili.

Nasveti Poljski iz Rima

Italijanski listi pišejo na naslov Poljske, da mora Poljska spremeniti svojo politiko in se pogajati z Nemčijo, sicer da bo propadla v boju titanov, kajti Italija bo na strani Nemčije. Nemčija, tako piše italijanski tisk, si ne more več pustiti dopasti žalitve svoje suverenitete v gdanskem vprašanju in führer je pokazal že dovolj potrežljivosti.

Kaj pravi Göringov list o Poljski?

»Essener Nationalzeitung« piše o Poljski tako-le: »Sosedje so likvidirali Poljsko proti koncu 18. stoletja. Liberalno romantično navdahnjena zgodovina in spretna

propaganda pa sta ta akt politične pa-meti in nujnosti označila kot zgodovinsko krivico... Poljska v l. 1939. je to kar je bila Poljska v l. 1782.: sramota za kulturo, nevarnost za evropski mir in nevarnost za njene prebivalce.«

Poljaki o komisarju Društva narodov v Gdansku

Poljski listi pišejo o gdanskem vprašanju in pravijo, da se je s konferenco v Solnočogradu začela akcija, da bi se Poljsko ločilo od njenih zaveznic. Poziv komisarja Društva narodov prof. Burgkharda k Hitlerju tolmačijo poljski listi tako, da bi naj mož igral slično vlogo kot Runciman v Češkoslovaški.

V Angliji pa zagotavljajo, da se polnoma zavedajo svoje moći in da se sedanje razpoloženje ne da niti zdaleka primerjati z razpoloženjem, ki je vladalo v državi lansko leto. Anglija je pripravljena na vse.

Mednarodna napetost še ne popušča

Kritičen moment nürenberški kongres.

Konferenc in razgovorov o mednarodnih vprašanjih je toliko, da zaradi njih temni nebo. Ali niti ena ne razgrne

nja v Gdansku, pri čemer ji Anglija obljublja pomoč.

Pogajanja v Rusiji se zopet zavlačujo. Rusija baje zahteva, da se mora trozvezna pomoč nanašati tudi na Vzhodno Azijo, ker je Japonska sklenila vojno zvezo z osjo Rim-Berlin ter zagrozila, da bi napadla Rusijo v Aziji, če bi nastala v Evropi vojna med Nemčijo in Rusijo.

Zdi se nam, da bo poteklo še nekaj tednov, preden dobimo vsaj nekaj pregleda o bodočem razvoju. Verjetno je pa tudi, da bo zima prehitela za letos resnejše akcije.

Veličasten pogreb sodruga Lapčevića

Pogreba pokojnega s. Dragiša Lapčevića, ki je bil v torek dopoldne v Beogradu, se je udeležilo mnogo nad 5000 sodrugo, sodružic in njegovih prijateljev. Ob grobu so spregovorili ss. Krekić, Balugdžić in Dušan Nikolajević in se poslovili od pokojnika poudarjajoč v svojih govorih pomembnost njegovega delovanja za delavsko socialistično gibanje, zadružništvo in kmetiško prebivalstvo. Posebej so ga proslavljali tudi grafičarji, ker se je kot organizator in kulturni delavec uveljavljal tudi v njih organizaciji.

O sporazumu

Kaj piše »Samouprava«?

Glavno glasilo JRZ »Samouprava« zopet razpravlja o sporazumu in pravi: »Pred vsem si je treba biti na jasnom, da brez rešitve našega notranjega političnega vprašanja ni mogoče obnoviti zdravega političnega življenja, ki je tako potreben našemu narodu in državi... Zato bi vsak zastoj na tej zgodovinski poti ozdravljenja naših političnih prilik pomenil zgubo, med tem ko bi oviranje tega dela mejilo na izdajo, pa naj bi se že ti negativni podvigi opravičevali s temi ali onimi razlogi.«

Delo strokovnjakov za izvedbo sporazuma se nadaljuje.

»Obzor« piše: »Razgovori za sporazum, ki so bili pretekli dni nenačno odgodeni, se nadaljujejo. Včeraj so prispevali v Zagreb iz Beograda strokovnjaki, ki skupno z drugimi strokovnjaki iz Zagreba proučujejo stvari, ki spadajo v območje pristojnosti. Razgovori strokovnjakov se vrše v okolici Zagreba in so seveda strogo zaupni... V vladnih krogih se smatra, da bodo v najkrajšem času razjasnjena vsa vprašanja, v katerih se strokovnjaki doslej niso zedinili in ki bodo obsegala sporazum, katerega bosta podpisala predsednik vlade dr. Cvetković in dr. Maček. Pa tudi sicer izgleda, da bo skoro, najdalje do konca tega meseca, razčiščeno vprašanje sporazuma, da se bo vedelo, kaj so rodili dosedanjih razgovori med predsednikom vlade in dr. Mačkom.«

Vojaška pogajanja v Moskvi

Sovjetski listi se bavijo s potekom do sklenitve vojaške zveze med Anvojaških pogajanj v Moskvi, pri čemer jih opozarjajo na številne resolucije, ki jih prejema Stalin iz vseh krajev Rusije, v katerih zlasti vojaške organizacije izjavljajo prepričanje, da bo skoro prišlo

glijo, Francijo in Sovjetsko Rusijo.

O pogajanjih poročajo iz Londona, da je vprašanje sporazuma za Evropo že rešeno. Razgovori se nadaljujejo samo še glede Daljnega vzhoda.

Madžarska in os Rim-Berlin

Težka odločitev Madžarske.

Ze nekaj časa krožijo po listih vesti, da želita Rim in Berlin skleniti vojno zvezo z Madžarsko. Vesti so najprej prinesli angleški listi o tem, danes jih prinašajo francoski in iz Berlina poroča Havas glede sestanka med madžarskim zunanjim ministrom Csakijem in nemškim zunanjim ministrom von Ribbentropom, da Madžarska ni dobila nobenega ultimata in nobene note, vendar ve, kaj ima pričakovati. Mi (Nemci) vemo, kaj imamo izgubiti in kaj imamo

dobiti. Ne dvomimo, da je njena odločitev že sklenjena. Tako govore baje nemški politični krogi.

Angleški list »Excelsior« meni, da se madžarskonemški razgovori nanašajo tudi na nemškopolski spor. Po istih vsteh pojde madžarski upravitelj Horthy v Nemčijo, kjer bo govor o vojaški zvezi in o Horthyjevem posredovanju med Nemčijo in Poljsko. Videti je, da se Madžarska boji pretesnih vezi na katerokoli stran.

Razlastitev radio oddajnih družb

v Beogradu in Zagrebu.

Poštni minister je pripravil uredbo o razlastitvi radio-oddajnih družb v Beogradu in Zagrebu. Družbi, ki sta imeli obe radio-oddajni postaji, sta imeli velike dohodke, nista pa se brigali za nove investicije, oz. sta hoteli izvršiti nove investicije šele tedaj, ako bi jim država priznala še večji dobiček. »Cilj zasebnega kapitala je čim večji dobi-

ček«, pravi minister »in ga ne morejo nobeni idealistični razlogi voditi, da bi dobiček zmanjšal.« Obenem je poštni minister napovedal izboljšanje radio-oddajnih postaj, takoj čim bodo prešle v državne roke.

V zasebnih rokah ostane torej samo še ljubljanska radio oddajna postaja, ki je v rokah katoliške prosvetne zveze.

330.000 kron za letovanje hitlerjevske m'adine je morala plačati občinska blagajna mesta Prague. 1000

Boj rudarjev v Trepčah

Angleška družba je ustavila obrat in odpustila 3000 delavcev.

Trepča Mines Ltd. je angleška rudniška družba, ki ima svoj rudnik v Trepčah blizu Kosovske Mitrovice. V podjetju so bila večkrat mezdna gibanja, ki so se končala s sporazumom. — Pred nekaj tedni so rudarji zopet zahtevali izboljšanje mezd in zastavki. Pri pogajanjih sta končno posredovali ministrstvo za socialno politiko in rude in šume. Zadnja pogajanja so se vršila v Beogradu, pri katerih so rudarji vztrajali na svojih zahtevah, družba pa ni hotela pristati na zvišanje mezd.

Avtentičnega poročila, zakaj je družba prekinila pogajanja, sicer niso objavili, karakterističen pa je nadaljnji ukrep družbe.

Uprava rudnika Trepče se je po prekiniti pogajanji posvetovala z direkcijo v Londonu in nato odredila, da se rudnik in vsa druga dela v Trepčah in Zvečanu ustavi.

Prizadetih je okoli 3000 delavcev, zapustiti morajo rudniška stanovanja, oni nameščenci, ki imajo trimesečno odpoved, pa ostanejo do poteka pogodbe v obratu. Korak uprave rudnika Trepče pomeni hud udarec ne le za delavce, ampak za vso okolico. Stvar torej ni samo delavcev, ampak tudi širše javnosti, pa magari je družba ustavila obrat samo začasno.

Trepča Mines Ltd. je bila osnovana 1930. leta. Angleški kapital je vložil v cinkovi, svinčeni in srebrni rudnik del-

niške glavnice 1.120.213 angleških funtov. Ker družba trdi, da ne more zvišati mezd, poglejmo, kakšne dobičke je imela v prvih osmih letih.

V osmih letih je družba zaslužila pri teh rudnikih čistega dobička 2.150.309 angleških funtov. V osmih letih je potem takem znašal čisti dobiček družbe nedvomno več, ker se dobički v bilanci skrivajo, kakor dvakratni znesek vložene glavnice. Obrestovanje kapitala, ki kapital v osmih letih dvakrat pomnoži, je prav dober verižniški posel, ker pomeni najmanj 25 odst. obrestovanje.

»Jugoslovenski Lloyd« vprašuje z ozirom na ta dogodek, če sme tako z dobički oblagodarjeni in izdatno privilegirano podjetje, pa magari tudi le začasno, ustaviti obrat brez vednosti in odobrenja onega faktorja, ki mu je koncesije in privilegijs dal? Ali ne nastane ob svojevoljni ustavitevi obrata tudi vprašanje, ali še veljajo dovoljene koncesije in dovoljeni privilegiji?

Za gospodarski svet in državo je to vprašanje važno.

Za delavstvo pa je to vprašanje važno zaraditega, ker ta dogodek kaže, da koncesionirana in privilegirana družba, ki uživa izredno protekcijo države, nima nobenega zdravega socialnega smisla.

Zgoraj navedena prosperiteta podjetij Trepče jasno kaže, da ima delavstvo moralno pravico, zahtevati pri tem podjetju boljše mezdne razmere.

21. judovski kongres je pričel v Ženevi dne 16. avgusta in bo trajal dva tedna. Na kongres je prišlo 600 delegatov iz 50 dežel. Na kongresu bodo razmotrivali položaj Judov in o ukreplih proti treganjani Judov ter o naseljevanju judovskih izgnancev.

Podmornico »Squalus«, ki se je s 26 mornarji pogreznila na dno morja se bo menda posrečilo dvigniti. V podmornico dovajajo zrak po 34 ceveh in iztiskajo vodo iz nje. Na ta način upajo, da bo podmornica v najkrajšem času sama splavalna na površino.

Strela je začela angleško potniško letalo blizu Kodanja na Danskekm. Od šestih oseb se je rešil samo pilot.

Nezadovanje števila trgovcev v Sloveniji. V letu 1927. je bilo v Sloveniji 14.464 trgovcev, leta 1938. pa le še 10.365. To število ne le izpričuje, da je v Sloveniji vedno manj trgovskih eksistenc, marveč tudi, da pada promet, da torej slablji konzum. Pricakuje se, da bo število trgovcev v letu 1939. padlo pod 9.000.

Pohujanje. Letošnje poletje je taborilo več skavtinj nekje v Savinjski dolini. Nekega dne so skavtinje doble poročilo, da pridejo k eni izmed njih domači na obisk. Dve sta se podali v trg počakat avtobus. Oblečeni sta bili v kratke hlače in bluze. Revici se nista zavedali, da sta se s tem hudo pregredišli. Občina je namreč napravila proti njima prijavo radi nemoralnega obnašanja, ker sta sli skozi trg v kratkih hlačah.

Cesto za avtomobilske dirke grade v Beogradu in bo gotova v prvih dneh septembra, ko bo otvoren jesenski veseljem. Cesta bo tlakovana z granitnimi kockami na betonski podlagi. Avtomobilski strokovnjaki trdijo, da bodo celo v krvkuljah na tej cesti lahko vozili z brzino 120 km na uro.

Gradnja železnice v Črni gori. Proga Bileča — Nikšić je bila pred nekaj dnevi dogotovljena, sedaj je ministrstvo odredilo, da se pridne z zgradbo proge Nikšić—Podgorica. Kakor pa poročajo časopisi, še niti ni dokončno določeno, kod bo speljana ta nova proga.

Italijanska banka v Beogradu. »Jugoslovenski kurir« vpraša, da je definitivno sklenjeno, da se v Beogradu ustanovi italijanska banka meseca oktobra ali novembra.

Za pol milijona vrednosti je ukradel vložilec nekemu zagrebškemu kanoniku. Zagrebški časopisi so pretekli teden obširno poročali o vložilu v hiši nekega zagrebškega kanonika, kateremu je vložilec pobral dragocenosti in denarja v vrednosti za nad pol milijona dinarjev. Največjo dragocenost so predstavljali zlati križi-

tica zveni mehkeje, vse bolj domače, kakršna je bila tudi ona. Drobna, raznitetih lic, a vedno topnih oči, koščenih rok in imela je vedno prijazno skrbno besedo.

Ko sem prihajal na počitnice iz mesta, sem se ustavil pri njej, da sva kramljala pri dišeči kavi. Iz štibanca pa je prinesla še o Božiču in Veliki noči svezje, sladko grozdje, rumene, dišeče hruške, debela, pisana jabolka, da je zaduheta majhna kuhinja po sadnem vonju. Vrh visoke, okrogle bele peči mi je hranila dostikrat še za Binkošti eno ali dve jabolki. V vsakem očesu ji je igrala božajoča iskra topline in ponosa. Vidiš, pa sem ti jo le še prihranila.

Jesen, ko sem odhajal, je vzela nož in narezala prvo grozdje, ko še nihče ni smel k trtam, niti sama si ni utrgala sladke jagode pred trgtvijo. Midva pa sva šla od trte do trte, da sva našla ravno najlepše grozde. Ko sem že zavil za ovinkom, je še vedno stala na pragu ali ob robu vinograda.

Pa tudi otroci s kmetij ne smejo v vinograd, ko zorijo breskve. Tedaj je šele začetek avgusta in denarja nikjer,

breskve pa so drage, vsako je treba za-

nesti na trg, kakor piščanca. Za domače

so jabolka, hruške, pa tiste okrogle

slive, ki jih v mestu ne kupujejo.

Vrh naše domačije pa je imela svoj »štuk«, belo zidano hišo z lepimi, poslikanimi sobami in steklenimi lestenci tetica. Vi drugi pravite teta, ampak te-

Doma in po svetu

O viničarski uredbi se mnogo razpravlja. Razburjenje vlada zlasti med vinogradniki, ki so složno — slovenski in nemški — odpovedali službo svojim viničarjem, češ, da jim nalaga nova viničarska naredba prevelike obveznosti in bremena. V resnici pa nova uredba ne prima prav ničesar, kar bi pomenilo kakšno posebno breme za vinogradnike. Ali je din 10 mezde na dan, brez hrane, res preveč za delovno moč? Tista stalnost, ki jo pozna viničarska uredba, t. j. da je viničarju zagotovljena služba najmanj tri leta, je pa tako negotova, da ni vredno govoriti. Uredba ima vse polno luknenj, skozi katere se vinogradnik lahko izmuzne in viničarja vsak čas postavi pred vrata. Prav je imel tisti vinogradnik, ki so ga tudi silili, da naj odpove svojemu viničarju, ko nam je te dni dejal: »Kaj bi tisto, daj viničarju kar mu gre, da bo lahko živel, pa te ne bo tiščala nobena uredba!«

Kongres Jugoslovenskega združenja učiteljev se bo pričel v Banjaluki v soboto, dne 19. avgusta. Ta učiteljska organizacija šteje 17.718 članov. Izven te organizacije stoe v Sloveniji samo Slomškarji, katoliško usmerjeni učitelji, člani »Slomškove zvezze«. V JUU, kakor se na kratko označuje učiteljska organizacija, vladajo seveda tudi trenja. Manjšina hoče, da bi se naj organizacija opredelila tudi politično, včina pa je proti temu in vztraja na tem, da bodi organizacija nepolitična.

9 vojnih letal je te dni dobavila Nemčija naši državi.

Lord Winston Churchill se je zelo pohvalno izrazil o Maginotovi liniji, ki jo je te dni ogledal. Prav tako je pohvalil disciplino in moč francoske armade.

Velik poljski nacionalist Vojteh Korfanty, vodja krščanskih demokratov je umrl v 72. letu na posledicah operacije. Korfanty je živel že več let v inozemstvu, ker se je sprl s Piłsudskim, letos se je vrnil na Poljsko, kjer so ga zaprli, pa takoj nato izpustili.

Irski teroristi so te dni razdejali 40 javnih telefonskih govorilnic v Londonu.

Nezadovanje števila trgovcev v Sloveniji. V letu 1927. je bilo v Sloveniji 14.464 trgovcev, leta 1938. pa le še 10.365. To število ne le izpričuje, da je v Sloveniji vedno manj trgovskih eksistenc, marveč tudi, da pada promet, da torej slablji konzum. Pricakuje se, da bo število trgovcev v letu 1939. padlo pod 9.000.

Pohujanje. Letošnje poletje je taborilo več skavtinj nekje v Savinjski dolini. Nekega dne so skavtinje doble poročilo, da pridejo k eni izmed njih domači na obisk. Dve sta se podali v trg počakat avtobus. Oblečeni sta bili v kratke hlače in bluze. Revici se nista zavedali, da sta se s tem hudo pregredišli. Občina je namreč napravila proti njima prijavo radi nemoralnega obnašanja, ker sta sli skozi trg v kratkih hlačah.

Cesto za avtomobilske dirke grade v Beogradu in bo gotova v prvih dneh septembra, ko bo otvoren jesenski veseljem. Cesta bo tlakovana z granitnimi kockami na betonski podlagi. Avtomobilski strokovnjaki trdijo, da bodo celo v krvkuljah na tej cesti lahko vozili z brzino 120 km na uro.

Gradnja železnice v Črni gori. Proga Bileča — Nikšić je bila pred nekaj dnevi dogotovljena, sedaj je ministrstvo odredilo, da se pridne z zgradbo proge Nikšić—Podgorica. Kakor pa poročajo časopisi, še niti ni dokončno določeno, kod bo speljana ta nova proga.

Italijanska banka v Beogradu. »Jugoslovenski kurir« vpraša, da je definitivno sklenjeno, da se v Beogradu ustanovi italijanska banka meseca oktobra ali novembra.

Za pol milijona vrednosti je ukradel vložilec nekemu zagrebškemu kanoniku. Zagrebški časopisi so pretekli teden obširno poročali o vložilu v hiši nekega zagrebškega kanonika, kateremu je vložilec pobral dragocenosti in denarja v vrednosti za nad pol milijona dinarjev. Največjo dragocenost so predstavljali zlati križi-

ci z dijamanti, zlate ure z verižicami itd. V denarju pa je hrani kanonik med drugim tudi vredno 1000 zlatih avstrijskih dukatov, celo serijo dolarjev, lir in drugih tujih valut. Vlomilec pa ni imel sreče. Policija je namreč prisilila človeka, ki je stal na straži pred hišo, medtem ko je vložilec opravljal svoj posel. Tako se jih je kratko na to posrečilo zajeti tudiblomilca.

Cuččtvorna maža za rast las. Policija v Beogradu je pred nekaj tedni zaprla lastnika in pomagače tvrdke »Intercosme«, ki je prodajala čudovitno zdravilo za rast las. Glavna šefka tvrdke sta bila neki Milan Heger in njegova žena, glavna zastopnica pa magistra farmacie Ljubica Dragičević-Vojteh. Plešasti in taki, ki so se bali pleše, so nasledili vsliljivi reklami ter postalni njeni odjemalci. Preparat ni bil baš poscen, uspeh pa je bili seveda ničesar. To je končno napotilo posebno hudo prizadete odjemalce, da so se radi svoje trdrovratne pleše, ki jih niti preparat »Intercosma« ni mogel pomagati, obrnili na policijo. Sedaj so predstavniki tvrdke v preiskovalnem zaporu in sodišču zaslijevale prevarane plešaste odjemalce. Pred vratlje preiskovalnega sodnika se je te dni kar trlo ljudi, samih moških, ki so drug drugemu tožili svojo nesrečo. »Petsto dinarjev me je stal, trljal sem si gavo kot brez umra skozi dva meseca, pa, evo ti, nič!« Drugi zopet vpraša svojega prijatelja: »E, pa ti si imel skoroda več las, predno si začel uporabljati zdravilo iz Pariza?« »O, da, da sem se bil trljal še nekoliko časa z »Intercosmo«, pa bi bil ostal brez zadnje dlačice na glavi.« Ženske, ki so tudi nasledje reklami, se pa se v skribi za svoj renome raje nejavljajo; kdo bi hotel plešasto ženo, ako bi njeni ime s sliko vred prišlo na sodišče in potem še v časopise?

Ukrađel sliku in lo vrnli. Pred več tedni je neznan tat odnesel iz muzeja v Louvru v Parizu dragoceno sliko francoskega slikarja Watteauja »Brezbiržnik«, ki je prodajala čudovito zdravilo za rast las. Glavna šefka tvrdke v preiskovalnem zaporu in sodišču zaslijevale prevarane plešaste odjemalce. Pred vratlje preiskovalnega sodnika se je te dni kar trlo ljudi, samih moških, ki so drug drugemu tožili svojo nesrečo. »Petsto dinarjev me je stal, trljal sem si gavo kot brez umra skozi dva meseca, pa, evo ti, nič!« Drugi zopet vpraša svojega prijatelja: »E, pa ti si imel skoroda več las, predno si začel uporabljati zdravilo iz Pariza?« »O, da, da sem se bil trljal še nekoliko časa z »Intercosmo«, pa bi bil ostal brez zadnje dlačice na glavi.« Ženske, ki so tudi nasledje reklami, se pa se v skribi za svoj renome raje nejavljajo; kdo bi hotel plešasto ženo, ako bi njeni ime s sliko vred prišlo na sodišče in potem še v časopise?

Ukrađel sliku in lo vrnli. Pred več tedni je neznan tat odnesel iz muzeja v Louvru v Parizu dragoceno sliko francoskega slikarja Watteauja »Brezbiržnik«, ki je prodajala čudovito zdravilo za rast las. Glavna šefka tvrdke v preiskovalnem zaporu in sodišču zaslijevale prevarane plešaste odjemalce. Pred vratlje preiskovalnega sodnika se je te dni kar trlo ljudi, samih moških, ki so drug drugemu tožili svojo nesrečo. »Petsto dinarjev me je stal, trljal sem si gavo kot brez umra skozi dva meseca, pa, evo ti, nič!« Drugi zopet vpraša svojega prijatelja: »E, pa ti si imel skoroda več las, predno si začel uporabljati zdravilo iz Pariza?« »O, da, da sem se bil trljal še nekoliko časa z »Intercosmo«, pa bi bil ostal brez zadnje dlačice na glavi.« Ženske, ki so tudi nasledje reklami, se pa se v skribi za svoj renome raje nejavljajo; kdo bi hotel plešasto ženo, ako bi njeni ime s sliko vred prišlo na sodišče in potem še v časopise?

Povzročitelja otroške paralize je baje odkril nek švedski učenjak. Doslej neznanati bacil otroške paralize povzroči pri otroku ohromite posameznih delov telesa, zlasti nog. Švedski učenjak dr. Karel King pa je sedaj odkril ta bacil v vodi nekega vodnjaka in sicer čisto slučajno. Otrok nekega kmeta je namreč obolel za otroško paralizo. Ker v vsej dolini okoliči ni bilo nobenega slučaja otroške paralize, in tudi kmet ni imel nobenih stikov z zunanjim svetom, da bi se bil mogel otrok okužiti s prenosom, je profesor iskal izvor bolezni in ga končno našel v vodi domačega vodnjaka. Kemični institut, ki je vodo pregledal, je v vodi odkril klico, ki so jo vcepili neki živali. Tačko na to je ta žival obolela za znake paralize. Potem se je posrečil tudi prenos bolezni od obolelega živila na drugo. Vprašanje je sedaj, ako bo mogoče s pomočjo najdenega bacila izdelovati serum proti paralizi. Princip lečenja bolezni s protistropom, ki se pridobiava iz umetno gojenih bacilov iste bolezni, je odkril veliki francoski učenjak Pasteur, kateremu se je kot prvemu posrečilo lečiti pasjo steklino. Nato smo dobili celo vrsto protistropov za najrazličnejše bolezni. Vsak bolezni namreč povzročajo bacile, ki se naselijo v človeškem telesu in dobre nadmoč nad bacili, ki varujejo človeško telo pred

Iz naših krajev

KRANJ

Nesreča pri delu. V tovarni »Semperit« se je v četrtek 17. t. m. pri delu ponesrečil delavec F. Šolar, stanujoč v Stražišču. Mešalni stroj ga je pri delu zgrabil za levo roko ter mu jo odtrgal v zapestju. Brez dvoma bi mu bilo odtrgalo celo roko, da ni v tem trenutku drugi delavec hitro ustavil stroja. — Do nesreče je prišlo po nesrečnem naključju. Vendar pa moramo povdariti, da se pri tem nevarnem delu dela s prehitrim tempom. Logično je, da delo za podjetje ni nikdar prehitro izvršeno. Ali delavci morajo sami vedeti, kje je meja. Sveda pa mora vladati med delavci pri delu složnost, namreč, da se pri vršenju dela drug na drugega ozirajo, predvsem, kakšna storitev je mogoča, da delavca preveč ne izčrpa in da ima čas paziti na svojo življensko varnost. Prav v tem med delavci še manjka razredne zavednosti, kar je vzrok, da se uklonijo priganaškemu sistemu.

Vrtno veselico priredi SDSZJ v nedeljo, dne 20. t. m. v vseh prostorih hotela »Kranjski dvor« (pri Peterlinu). Igra godba »Kranjskega glasbenega društva«. Začetek ob 15. uri. Vabljeni vsi!

Plačanci na delu. Kakor poroča »Sl. Narod«, je policija aretrala v neki gostilni na Primskovem pek. pom. Z. M. vsled tega, ker je javno zabavljal čez Jugoslavijo ter agitiral za nam tuje države in režime. Aretriranec je doma iz Sp. Voličine v mariborskem srezu.

Brezobzirnost nekaterih motociklistov. Po Savskem drevoredu, na poti proti Struževem, vozijo nekateri motociklisti z vso brzino ter s tem ogrožajo življensko varnost pasantov. Kakor nam je znano, je na tej poti kolesarenje sploh prepovedano. Prizadeti naj bi se na to prepoved ozirali vsaj v toliko, da bi po tej poti počasi vozili.

CRNA PRI PREVALJAH

Dajte javna dela in de' avce dostojo placačje! Zadnje čase so začeli brezposelnici kar trumoma prehajati čez mejo, nekateri s potnimi listi, največkrat pa brez njih in tak so navadno tudi brez vseh potrebnih listin.

Samoubsebi umevno je, da si brezposelni, ki nimajo pri nas izgleda za izboljšanje njih položaja, posrečajo druge delo in kruh. Krasti in ropati je kaznivo, živeti pa morajo in to brez dela ne gre. Človek se nehote mora ustaviti pred tem problemom in se vprašati: Kako zajeziti ta od-hod naše mlade generacije? Mar se res ne čuti nihče za to odgovoren, da se nihče ne zgane in ne ukrene kaj pozitivnega, da bi se mladino zaposlico doma, kaj pri javnih delih, ko je vendar toliko cest, ki čakajo nujnega popravila in še nešteto drugih javnih del? Mezde naj bodo pa take, da bodo zadostovala za dostojo življene človeka, da bo le-ta pri 10 in večurnem delu na dan res lahko živel, ne pa samo životari. Naj merodajni ukrenejo vse, kar je v njihovih močeh, da se naše državljanice zaposli doma, saj sredstev ne manjka. Saj imamo »bednost fond«. Za naše kraje se naj porabi, da se brezposelnost odpravi! Ne tišimo si ušes in ne bodimo slepi, Merodajni, zganite se!

POLZELA

Odpusti brez odpovedi. Tukajšnja tekstilna tovarna je brez zakonite 14dnevne odpovedi in brez navedbe vzroka odpustila štiri delavke. Prizadete so članice Zveze združenih delavcev in baje nimajo ničesar skupnega s svojim bratom odnosno možem Žgankom Andrejem, kateri je bil pretekli teden odveden v zapore radi soudeležbe pri roparskih umorih v Savinjski dolini. Upamo, da bo intervencija s strani DZ uspela, ker je vendar krivčno, da bi tovarnar izrekal kazni predno je zadeva razčiščena.

LIVOJE PRI PETROVČAH

Veliki pevski koncert v Libojah priredi »Vzajemnost« dne 20. avgusta s pričetkom ob 3. uri popoldne na vrtu gostilne »Grobelnik«, pod Lesjak, v Arji vasi. Sodelujejo slediči zbori: »Vzajemnost« iz Liboi, »Vzajemnost« iz Zubkovce, »Vzajemnost« iz Pesjega, »Savinja« iz Petrovč in »Bodočnost« iz Štor. Med odmori igra godba na pihala. Vstopnilna prostovoljna. V slučaju slabega vremena se bo vršil koncert prihodnjem nedeljo. Po koncertu bo prosta zabava s plesom, ameriškim zaporom, šaljivo pošto itd. Ljubitelji petja in vesele zabave vabi odbor.

STORE

Sportno veselico priredi SK »Store« v nedelje, dne 20. t. m. s pričetkom ob 16. uri v prostorih gostilne Inkret (prej Adrinek). Vljudno vabi odbor.

POBREŽJE PRI MARIBORU

Zvočni kino Pobrežje, 19. in 20. avgusta zelo kriminalni film »Ponočna sablast«.

STUDENCI PRI MARIBORU

I. delavsko kolesarsko društvo podružnica Studenci javlja, da je bila poletna veselica, ki bi se bila moralna vršiti minuto nedeljo, radi slabega vremena, preložena. Nameravana veselica se bo vrsila v nedeljo, dne 20. t. m. v gostilni Mraz. — Odbor.

RADVANJE

Del. kulturno društvo »Vzajemnost« Radvanje priredi v nedeljo, dne 20. t. m. na vrtu gostilne Sunko vrtno veselico s pestrim sporedom kakor: zapor, šaljiva pošta itd. — Igra godba železniških delavcev in uslužencev (kapelnik Schönherr). K obilnemu obisku vabi odbor.

Kako se godi našim kmečkim delavcem?

Tako ne sme iti več dalje!

Spoštovani sodrug urednik!

Ker sem že dva tedna brez dela in zasluzka, sem pred par dnevi mimo grede povprašal za delo na Racerdvoru (sedaj banovinsko posestvo). Reklo se mi je, ni dela,

— imamo kaznjenec.

Dosti je gospode, ki ima posestvo, pa najema za obdelavo svojih posestev kaznjenec. Tu-d kmetje jim že sledijo, ...

Nimamo nič proti temu, če se najmejo kaznjeneci za delo tam, kjer je sila res velika, da ni mogoče dobiti drugih delavcev, a najprije bi naj bili domači delavci, ki morajo skrbeti za sebe, za družino, ne pa kaznjenec, ki ne skrbi za nikogar, še za sebe ne. S kaznjenec nam jemljejo kruh in delo izpod rok in izpred nosa. Kaznjenec spada tja, kamor je obsojen, ne pa tja, kjer s svojim delom odjemlje kruh tistim, ki so kravu potreben delu in zasluzka in se bore, da ne ibi v svoji bedi tudi sami prišli v navskrije s paragrafi.

Ne drži trditev, da ni drugih delavcev za dobiti, tudi ne drži trditev, da kaznjenici delajo

bolj kot najeti delavci. Dajte to, kar daste kaznjenec, drugim delavcem, kjer so pa delavci brez brane naj dobe temu primereno večjo mezdo, pa boste imeli delavcev dovolj. Naj se pa z delavci tudi nekoliko boljše ravna, ...

Kakšno razpoloženje se s tem ustvarja med delavstvom, posebno tukaj ob mejni! Rad bi delal, pa dela ne dobim. »Imamo kaznjenec, zaka-j ne greste na deželo«, ko pa sem itak z deželo prišel! Najhujše delo je opravljeno; otave na ni kosit, ker je ni, polja so večinoma pospravljena, sadja ni, nihče ne rabi delavcev sedaj in tudi za pozneje ni izgleda. Suša nam je vzel mnogo, po hribih niti semena ne bo nazaj od koruze in fiziola, krompirja bo zelo malo, drugega pa nimamo. Vrtovi so popolnoma suhi, vode ni. Včasih se je dobila pri občinah cenena koruza v pasivnih krajin. Kakor se čita, tudi tiste ne bo več, dobil se bo delnar za javna dela, toda to ne pojde tako hitro.

H. L., kmečki delavec.

MARIBOR

Železniški delavci in novi pravilnik. Čez noč je posvetil skozi temne oblake žarek upanja — novi, že težko pričakovani pravilnik za železniške delavce.

Delavci so mislili, da bo novi pravilnik prinesel znotoljšanje njihovega položaja, kakor se jim je to vedno zatrjeyalo, namesto tega pa je prišlo novo razočaranje. Klub železničarjev JRZ je sklical dne 10. t. m. shod železniških delavcev v gostilni Špurej v Studencih. Na shodu sta poročala poslanca JRZ gg. Masič in Koban, povabljen je bil tudi gospod Žebot, pa se na žalost ni udeležil tega važnega in zanimivega shoda. Železniški delavci bi ga bili radi čuli, ker se je tudi med volitvami večkrat oglasil med njimi kot strokovnjak za železničarska vprašanja. G. Masič, ki je poslanec železničarjev je zadnjič že v Ljubljani izjavil, da novi pravilnik ne sme stopiti v veljavno, ker nikakor ne odgovarja težnjam železniških delavcev. Na shodu so prišli tudi nekateri drugi člani kluba železničarjev JRZ do besede, ki so pravilnik obsodili in seveda tudi stavili vprašanje, kako je mogel tak pravilnik sploh zagledati luč sveta. Bivši minister dr. Spaho je večkrat svečano objubil železniškim delavcem, da bo zboljšal njihove prejemke in se tudi oziral na ostale njihove zahteve, zlasti v pogledu doplačevanja predvojnih let v penzijski fond, ki so jih delavci že enkrat plačali. Stvar pa izgleda z novim pravilnikom cisto drugače. — L. Pocarovsky.

Cigav je prav za prav paviljon tukajšnje bolnice? Novi paviljon tukajšnje bolnice je že dve leti pod streho in čaka dograditev. »Delavska Politika« je že večkrat poročala, kako nujno potrebno je, da bi ta zgradba že končno služila svojemu namenu, ker sedanji prostori v tukajšnji splošni bolnici že davno več ne zadostujejo velikim potrebam Maribora in okolice. Te dni je nek vpliven gospod v Mariboru pripovedoval, da sploh nihče ne ve, kdo je lastnik tega paviljona, ali država, ali banovina, ali mestna občina? Tako govoritevne je dokaj nerazumljivo. Vplivni gospod bi se vsaj lahko spomnil, kdo je dal sredstva za zgraditev tega paviljona na razpolago in bo dotični tudi najbrž pravi lastnik. Kdo skuša s takimi bedastočami zavajati/ nepoučeno javnost, pač samemu sebi izstavlja borno sprječevalo. Vprašanje dograditev in opremljenja novega bolniškega paviljona je za prebivalstvo našega mesta in okolice pereče in bi ga bilo treba nujno rešiti. Namesto tega pa vidi-mo, da se človek, ki se sam rad hvali, da ima največ vpliva, norčuje iz tega važnega problema.

50 para na uro pri grofici. V Zg. Kungoti, torej tik ob meji ima ..., grofica Pachta veleposestvo v izmeri okrog 200 orarov. Posestvo sestoji iz njiv, travnikov, gozdov in vinograda. Delo ji opravlja 6 majerjev z družino, ki skupno obdelujejo tudi vinograd. Ker so se tudi ti majerji zanimali, kako bodo urejene njihove plače po veljavnosti novega viničarskega reda od 1. novembra naprej in zahtevali izboljšanje, je te dni sklical vse te reveže mož grofice na zaslisanje, h kateremu je pritegnil advokata dr. G. iz Maribora. Potom tega advokata je grofica sporocila svojim tlačanom, da za nje ne velja viničarski red, posebno pa ne minimalne mezde za viničarje, ker dejansko niso viničarji, ampak samo majerji. Komur to ni prav, lahko gre. Plačala pa bo odslej samo po 50 para na uro, tako da bodo srečni majerji zasluzili pri 10 urah dela 5 din na dan, pri skrajšanem dnevu pa seve še manje. Takih majerjev je vse polno ob meji, ki služijo bogatašem in bi bilo nujno, da se tudi za te luči izda kaka zakonita zaščita pred zlorabo njihove delovne sile.

Zdravniška dežurna služba. Zdravniško dežurno službo za nujno pomoč članom OZUD in njihovim svojcem v nedeljo, dne 20. avgusta vrši zdravnik g. dr. Turin Ivan, Maribor, Lihatova ulica št. 12.

Vlak je ustavil med Laznicu in Limbušem neki slaboumnki moški, oborožen z nožem in sekiro. Stražnik, ki je spremljal vlak, je moral moškega nasilno odstraniti s tira. Slaboumnki pa mu je z nožem prerezl čepico.

Prekinjenje toka. Mestno elektriško podjetje sporoča, da bo v nedeljo, dne 20. t. m. od 7. do 9. ure dop. prekinjena dobava toka v vsem mestnem omrežju, vendar je smatrat, da se napeljave nahajajo pod tokom.

ja z nasprotno strani, temveč povdarjam, da bomo znali tudi ob najhujšem času in navalu na delavske pravice ohraniti naše vrste enote, ker vemo, da smo na pravi poti.

Prav dobro poznamo tistih par gospodov, ki drže zelenle vajeti v Celju v svojih rokah in vemo tudi, kdo je le instrument v njihovih rokah, skozi katerega brigga gnojnica in smrad. Opaziramo gospoda moralnih ved, da ne bo padala krivda kasnejne na nas, kadar boste spoznali, da ste bili v veliki zmoti.

Konec natagarske pravde. V Celju je vladalo splošno zanimanje za izid pravde, ki jo je vodil pričlubljeni prejšnji plačilni natakar kavarne »Evropa« proti lastnici kavarne in hotela »Evropa«, »Hotelski družbi z o. z.« v Celju. Ta plačilni natakar je bil znan po tem, da je poleg svoje naporne službe pridno študiral gimnazijo ter leta za letom poslagal izpite in se na ta način nekoč ob obisku angleških turistov pogovoril z njimi celo v latinščini, ker drugače ni šlo. »Hotelski družbi« pa je hotelu brihtnega »plačilnega« napraviti za svojega »direktorja« in ga v to svrhu poslala celo na Dunaj v posebno hotelirsko šolo, ki jo je natakar izvršil z izvrstnim uspehom. Toda nato je zvedel od hotelske družbe, da so med tem našli direktorja in njega odpustili. Plačilni je vsed tega tožil »Hotelski družbi« na plačilo oskodnine in se je potem vlekla pravda nad poldružbo eto od instance do instance, dokler ni končno »Hotelska družba« v teh sodnih počitnicah ka-pitulirala ter se zavezala plačati odpuščenemu direktorju 25.000 din in stroške.

Delavska zbornica toži! Nova uprava Delavske zbornice je pri okrajnem sodišču v Celju vložila proti Strokovni komisiji tožbo, v kateri zahteva, da morajo strokovne organizacije, priključene Ursu, takoj izpraznit svoje prostore v hiši Delavske zbornice v Celju. Sodišče je razpisalo razpravo o tej tožji na pondeljek, 21. t. m. ob pol 9. uri zjutraj.

Iz Češke

Ostri ukrepi proti židom.

Torkova »Narodni Práce« prinaša pod naslovom »Židom nedostopno« debelo tiskani članek, v katerem poroča, da so bili v pondeljek nalepljeni po Pragi razglasili policijskega ravnateljstva, ki so vzbudili veliko pozornost peščev. V razglasu je javljeno prebivalstvu, da se mora radi javne varnosti in miru ter reda držati glede stika med židovskim in nežidovskim prebivalstvom sledenih odredb:

Osebam židovskemu poreklu se prepoveduje obisk sledenih javnih lokalov, zlasti: restavracije na Slovenskem otoku, restavracije in kavarne »Manes«, strelskega otoka na Vltavi, restavracije na Petřinu in v Hanovskem paviljonu, v Riegrovem parku in glavne restavracije v Kralovskih oborih, v Občinskem domu, Narodnem domu na Vinohradih, kavarne »Hlavá« na Vinohradih in Narodnega doma na Smichovu. Na teh lokalih mora biti povod napis: »Židom nepristopno«, »Juden nicht zugänglich«.

Locali, kajih lastniki so židi, ali katere obiskujejo večinoma židi, morajo imeti napis: »Židovsko podjetje«, »Jüdisches Unternehmens«.

Lastniki ostalih javnih prostorov morajo odrediti židovskim obiskovalcem poseben prostor, da se drugim ne bo treba z njimi stikati. Kjer takega prostora ni mogoče odrediti, je treba zunanj nabiti napis: »Židom nepristopno«, »Juden nicht zugänglich«.

Lastniki podjetij, ki so židovskemu poreklu, morajo označiti lokale z napisom »Jüdisches Geschäft«.

V bolnišnicah, sirotišnicah, sanatorijih je prepovedano skupno bivanje židov in nežidov. — Kršenje teh predpisov se kaznuje z 10 do 5000 kron ali z zaporom do 14 dni.

Nemški jezik v protektoratu ima prednost pred češkim. Besede Führer, Reichsprotektorat Böhmen und Mähren itd. se v uradnem občevanju, tudi ako se vrši v češkem jeziku, ne smejo počeščiti. Na ta način se hoče doseči enotna označba za celo vrsto upravnih ustanov, kar ima svoj pomen zlasti v slučaju vojne, da bi ne nastala zmeda, ako bi češko prebivalstvo v protektoratu poznalo oblasti in drugo, kar je s tem v zvezi pod drugim imenom kot pa vojska, ki bi se kretala v mejah protektorata.

Pot kapitalističnega gospodarstva

(Po članku dr. Živka Popalovića.)

Dobro je, da direktor MUD (mednarodnega urada dela) stalno vsako leto objavlja splošni pregled o gibanju gospodarskega življenja v kapitalističnem delu svetovnega gospodarstva. Zaradi pravilne orientacije v praktični socialni politiki je vrlo važno, da zasledujemo pota sistematično in za dovolj dolga obdobja.

Letošnje poročilo je važno zaradi tega, ker označuje prelomno točko na poti kapitalističnega gospodarstva. Znani desetletni ciklus, zmena med krizo in dvigom gospodarstva (prosperitete) in od dviga do krize, se pokazuje v popolni svoji veljavni. Neizprenljiv je zakon kapitalističnega gospodarstva, da njegova pot ne more biti premočrta, ampak valovita. Na tej ni ne trajnih križ, ne trajne prosperitete (dviga produkcije). Izmenjave se vrše v 10-letnih obdobjih, to so ciklusi, kroženje produkcije od krize k dvigom in obratno.

Marksistični nauk o gospodarstvu je neizpodbitno trdil, da ta zakon obstaja in bo obstojal prav dodelj, dokler družabno načrtno gospodarstvo ne zamenja nenačrtno, profitarsko kapitalistično gospodarstvo. Učenci marksistične ekonomske (gospodarske) šole se niso dali zavesti niti po ostrosti ekonomske (gospodarske) krize, ki je pričela leta 1929. Tudi za to krizo so rekli, da je ciklična (ponavljajoča se), prehodna in da bomo imeli, dokler obstoja kapitalizem, nove dvige gospodarstva in nove križe. Del nasprotnikov kapitalizma je zamenjal stvarnost s svojimi željami. Žele namreč, da kapitalizem čimprej izgine in so najprej mislili in potem tudi trdili, da je kriza 1929 poslednja in da po njej ne more biti nikakega dviga gospodarstva. Nevarno je opuščati znanstveno metodo. Nevarno je, če ne razlikujemo dejstva objektivno in ne gledamo na resnico tako, kakršna je, marveč na svoje želje namesto na dejstva. To vodi do popolnoma napačnih sklepov, do zmot in kar je še hujše, do sramočenja, kompromitiranja, zapravljanja ugleda in zaupanja pri neukih ljudeh, ki se ne dajo prevarati dvakrat.

Velikega karakterističnega (značilnega) pomena je za delavsko gibanje in njegovo vodstvo, da točno zasledujejo tok gospodarskega življenja. V svoji službi sem izvršil temeljito analizo (razčlenjenje) kapitalističnega sektorja (odseka) svetovnega gospodarstva za čas po veliki svetovni vojni do leta 1939. V tej analizi so navedeni pogledi marksistične ekonomije na vse sobodne socialne in gospodarske probleme.

Važna so pa nova dejstva v gospodarskem življenju, ki so se pojavila, da potrdijo vse domneve marksističnih političnih ekonomov (gospodarstvenikov).

Številke in grafikoni (ponazoritev v slikah) o gibanju gospodarskega življenja, objavljeni v letosnjem poročilu direktorja MUD kažejo, da je svetovna proizvodnja blaga pričela padati 1929 in je padala do polovice 1932. Takrat se je pričela zopet dvigati tako, da je koncem 1936 že zopet dosegla višino iz 1929. V letu 1937 je produkcija še prekoračila višino največjega dviga prosperitete (uspevanja) leta 1929. Prav isto velja tudi za zaposlenost delavcev. Tudi število zaposlenih delavcev l. 1939 je prekoračilo število zaposlenih l. 1929. Ali ko je minilo devet let po zadnji krizi, obrnil se je val zopet navzdol. Od polovice 1937 je pričela produkcija zopet padati in padala je tudi 1938. Po krizi, po vrsti trinajsti v zadnjih sto letih, ki se je pričela 1929, je prišel nov dvig, nova prosperiteta. Prosperiteta je trajala do 1937, ali takrat je pričela nova štirinajsta kriza. Valovita pot kapitalističnega gospodarstva se je zopet jasno pokazala. Gospodarski ciklus živi in bo živel, dokler bo kapitalizem.

Toda, kakor je povsem jasno dokazano v mojih brošuricah, kakšna je

ostala vsebina kapitalizma, nastajajo se zagazi v gospodarsko delo in vloži vendar izpremembe v njegovi strukturi. Bolj in bolj slab zasebni liberalni, krepi se pa državni kapitalizem. Zlasti je po težki krizi 1929 ogromno narasel sektor (odsek) državnega kapitalizma in je prevzela vpliv državna intervencija (posredovanje) v gospodarstvu. Ta novi in jako važni faktor pojasnjuje, kdo je novo krizo, ki se je pričela 1937, ustavlje po trajanju enega leta. Najboljšo sliko nam nudi glavna kapitalistična država sveta Zvezna severnoameriške države. Tam je novi dvig produkcije (proizvodnje) prekoračil leto zadnje prosperitete koncem 1936. Dve tretjini leta 1937 se država na tej višini, da potem polagoma prične padati. Padec produkcije od sredine 1937 do maja 1938 je pa znašal v Zedinjenih državah ameriških 35 odstotkov. Toda vladava ni ostala s prekrizanimi rokami. Z državnim proračunom je predvidela ogromna dela za štiri milijarde dolarjev. Mrtve privatne (zasebne) pakitale, ki so se umaknili iz tovaren v banke, je država izposodila in jih vrgla v gospodarstvo. Temu primeru so sledile tudi mnoge druge države. Švedska, s socialistično vlado, sploh ni občutila novo krizo, čeprav so tam najvišje mezde.

Država je namreč ustanovila urad za boj proti krizi. Plačuje se poseben davki in vsa podjetja morajo ustanavljati fondove v dobi prosperitete (uspevanja gospodarstva). V tem času se tudi izdelujejo načrti za nova dela. Čim se pričenja kriza in količkaj začenjajo padati privatna gospodarstva, v toliko se izbranih fondov odkazujejo dotacije po govorih načrtih javnemu sektorju gospodarstva.

Posebno pomembno je, da državna intervencija ni več sporadičnega (začasnega) pomena in ne kaže, da bo omejena le na dobe krize. Zakaj, kadar

poseben davki in vsa podjetja morajo ustanavljati fondove v dobi prosperitete (uspevanja gospodarstva). V tem času se tudi izdelujejo načrti za nova dela. Čim se pričenja kriza in količkaj začenjajo padati privatna gospodarstva, v toliko se izbranih fondov odkazujejo dotacije po govorih načrtih javnemu sektorju gospodarstva.

Namreč, ker država pobira vedno večje davke in jemlja s posojili kapital s trga. Podraževanje blaga slabih mezde in s tem zmanjšuje potrošnjo delovnih industrijev. Vse industrije so odvisno od uvoza surovin iz inozemstva. — Vojna industrija pobere tuje devize (denar) in preskrbi sama sebe najprej s potrebnimi surovinami. Tako postaja bolj in bolj jasno, da družba v celoti ne bogati, marveč obubožava zaradi vojne produkcije in da ta proizvodnja ne odpravlja gospodarske krize, marveč ustvarja krize, ki so še mnogo hujše od cikličnih, ker se ne morejo ozdravljati z običajnimi gospodarskimi ukrepi.

V ogledalu

O šolski izobrazbi in visokih plačah se je v zadnjem času razpisal »Slovenski delavec«, ki ga urejuje župnik g. Križman. V kolikor nam je znano, si novi gospodje niso odmerili prav nič nizih plač, čeprav so stopili šele kot novinci v službo DZ. Nekateri so si celo zagotovili dosmrtno namestitev, kakršne ni imel noben uslužbenec pod prejšnjo upravo DZ. V delavskih ustanovah, ki ponekod naravnost krasno uspevajo, je bilo po navadi merilo za sprejem v službo predvsem dolgoletna praksa in poznanje socialnopoličnih vprašanj. Vzemimo samo socialno zavarovanje, či jega osnovno in organizacijo so stvorili baš delavci samouki, ko se je zdelo takozvani inteligenčni še pod častjo, da bi se s takimi zadevami pečala. Danes je to seveda nekoliko drugače. Poznamo delavce, ki sicer nimajo visokošolskih spričeval, so pa naobraženi, da jim tega nikdo ne more ooprekati. Znani so nam pa tudi slučaji, da nekateri gospodje sicer posedujejo spričevala o posečanju visokih šol, pri praktičnem delu pa se izkaže, da so puhloglavci. Delavci ne štetotokrat čutijo pri svojem delu, zato se smejejo bedastemu besedilstvu o šolski izobrazbi in visokih plačah. Sicer pa priporočamo gospodom okrog »Slovenskega delavca«, da naj omogočijo, da se bo moglo delavstvo o tem samu svobodno izjaviti in videti bodo, kako delavstvo misli o teh vprašanjih.

Čudno, prečudno. Pogodba papirnega kartela z nemškimi tovarnari je izvzela vendarla reakcijo v naši javnosti. Zanimivo je pa, da govorijo listi o tei vse odsodbe vredni pogodbi ne pišejo ničesar iz lastne iniciative, ampak pričebujejo članke, ki so jih poslani. Dočim imajo za vsako brezpomembno stvar pripravljen uvodnik, napisan v uredništvu, zlasti kadar se gre proti »protinaronemu socializmu«, pišejo o tej kulturni in gospodarsko nezaslišani zadevi samo to, kar jim kdo pošle. Označba »prejeli smo« se zdijo kot neko opravičilo, če,

se zagazi v gospodarsko delo in vloži ogromno denarja v podjetja, se iz teh ni več mogoče umakniti. Veliko število

držav (Poljska, Bolgarija, Madžarska, Nemčija, Italija, Brazilija, Norveška, Turčija, Egipt, Venezuela, Afganistan itd.) z zakoni določajo po 3, 5, 10 let za izvedbo važnih del v gospodarstvu in za načrtno nalaganje novih kapitalov.

Tako se določajo ukrepi za borbo z gospodarskimi cikli, po katerih prodira država v gospodarstvu v gospodarstvo nad privatnim kapitalom. Planizem (načrtost) se usili sam od sebe. Razvoj sili k zedinjevanju družabno-gospodarske in politične oblasti. Kdor bo vladal v državi, bo vladal tudi v gospodarstvu.

Prav primerna je še ena pripomba v poročilu direktorja MUD. Spor med velikimi imperialističnimi silami je dovedel do tekme v oboroževanju. Države v glavnem razvijajo oboroževalno industrijo. To trenutno vodi do večje zaposlitve. Napravlja pa vtisk, da tekma v oboroževanju pomnožuje zaposlost in delo. Res je sicer tako, ampak to je le za krajsko dobo. Zakaj, pospešena vojna industrija slabih obenem proizvodijo mirne dobe. Vojna produkcija

narašča, ker država pobira vedno večje davke in jemlja s posojili kapital s trga. Podraževanje blaga slabih mezde in s tem zmanjšuje potrošnjo delovnih industrijev. Vse industrije so odvisno od uvoza surovin iz inozemstva. — Vojna industrija pobere tuje devize (denar) in preskrbi sama sebe najprej s potrebnimi surovinami. Tako postaja bolj in bolj jasno, da družba v celoti ne bogati, marveč obubožava zaradi vojne produkcije in da ta proizvodnja ne odpravlja gospodarske krize, marveč ustvarja krize, ki so še mnogo hujše od cikličnih, ker se ne morejo ozdravljati z običajnimi gospodarskimi ukrepi.

mi bi iz svojega itak ne poročali, ampak ako prejmemo, ne moremo drugače.

Jesenski ljubljanski velesejem

300 din za 1 kg surove volne je pač naravnost neverjetna cena. In vendar je res. Tako volno vam nudijo angorski kunci, okoli 4 kg težje živali s fino, 15 do 20 cm belo, dolgo dlako, ki jo imenujemo kratkomalo angorsko volno. Tri odrasle živalce dajo na leto približno 1 kg volne. Naprej lahko vsak sam računa. To volno predemo in barvamo sedaj tudi doma v lastni predilnici, ki je osnovana na zadružni podlagi. Vsakemu rejcu angorskih kuncov je sedaj omogočeno, da volno svojih živali prodaja ali pa da v prejo, katero uporabi za svojo družino. Reja angorskih kuncov je danes najbolj rentabilna panoga reje malih živali za našega malega človeka, o čemur se bo lahko vsak prepričal na Banovinski razstavi vseh vrst malih živali: in produktov v okviru jesenskega ljubljanskega veseljevja v Ljubljani od 2. do 11. septembra.

Zločinci razdrli progo, da je padel vlak v prepad. V državi Nevada v Zedinjenih državah so zločinci razrušili železniški tir, po katerem je kmalu nato pripeljal eksprešni vlak s hitrostjo 100 km na uro. Vlak je iztržil in strmoljal v prepad. 22 ljudi je bilo ubitih in 114 ranjenih.

Radi slabega vremena se ponovi

otvoritev gostilne pri „Delavski pekarni“ na Tržaški cesti štev. 18

v soboto, dne 19. t. m.

Sodeluje godba na pihala. Za obilen obisk se priporočata **Hinko in Fani Kosič**

krema izpoljuje želje vsake dobre in varčne gospodinje

FOX
 terpentin krema, mast in gumitran za čevlje, vočno parketo vočilo in medene muholovke FOXON so zadovoljstvo vseh in vsa-kogar. Zato Vam jih priporočamo.

Književnost

»Književnik« je hrvatski književni mesečnik, ki izhaja v Zagrebu že dvanaesto leto; okrog njega se zbirajo vsi naprednejši in res demokratični hrvatski pisatelji, sodelujejo pa pri njem tudi nekateri Slovenci, kakor Bratko-Kreft, Angelo Cerkvenik, Prežihov Voranc in drugi. Dvojna številka »Književnika« za letošnji april in maj ima zelo pestro in bogato vsebino: zanimiv članek kmečkega pisatelja M. P. Mišine »Rooseveltova Amerika«; Savo N. Kosanovića »Rooseveltova Amerika«; Jos. Benčića »Sociološki presjek hrvatskog sela«; Stjep. Kranjcević »Ante Radic o pisanju za narod«; Branko Sučević »Prijemni ispite«. Razen tega prinaša več pesmi, sodobnih belež in ocen in dve noveli, od katerih se zlasti odlikuje Riharda Simeona critica »Dve smrti«, ki z neverjetnim realizmom opisuje silno bedo in duševno zaostalost hrvatskega bajtarja.

Na platnicah priporoča uprava naročbo cele vrste najboljših del iz svetovne socialno-politične literature, kakor: Kropotkin »Francoska revolucija«, Rjazaanova »Knjiga o Marks«, Milana Djurmana »Hrvatska seljačka buna 1573.«, zgodovinski roman sovjetskega pisatelja Alekseja Tolstoja »Peter Prvi, ruski car« in druge, ki jih žal v slovenščini še nimamo.

Uredništvo in uprava »Književnika«, ki stane letno 120 din, ima v Zagrebu poštni predel štev. 85.

Odlčna zagrebška revija za popularizacijo znanosti je »Znanost i život«, ki izhaja mesечно na 50 straneh in prinaša poučne in kritične članke in poročila iz vseh področij znanosti, umetnosti, socialne politike, biologije, tehnike, filozofije itd. Revija se že sama po sebi priporoča. Stane letno le 50 din. Uredništvo in uprava je v Zagrebu, Nikoličeva 14-III.

T. M.

Zgodno jesen napovedujejo. V Alzaciji, ki je dejela štorkeli poročajo, da se štorkle že selijo na jug, kar je vselej znamenje neglobožnje se jeseni. Druga leta štorkle v tem času niso kazale niti najmanj volje za selitev v južne kraje.

Delavski pravni svetovalec

Nepravilno postopanje orožnikov (Gameljne)

Vprašanje: Ali smejo orožniki radi tega, ker sem bil udeležen pri nekem pretepu, posredovati pri podjetniku, pri katerem sem bil zaposlen, v tem smitu, da bi me odpustil iz službe?

Odgovor: Orožniki so s takim nastopom nedvomno prekoračili svoj delokrog in se lahko zoper njih poslovanje pritožite bodisi na nadrejeno orožniško poveljstvo, bodisi na sresko načelstvo.

Ura (Celje):
Vprašanje: Pri nekem urarju sem kupil uro in sem se jo zavezal plačevati na obroke. Pozneje sem pa zvedel pri drugem uraru, da je ura dosti manj vredna, kot pa sem se jaz zavezal plačati za njo. Ali lahko pogodbo razberem?

Odgovor: Pogodbo lahko razberete le, ako je ura dejansko vredna manj kot polovico zneska, ki ste ga v obliki i plačati. Zakon namreč dopušča razveljavljavo pogodbe le v primeru, da gre za prikrajšanje polovice prave vrednosti.

LJUDSKA SAMOPOMOČ

v Marlboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad **37 milijonov din** na pogrebinah in doli.

Zavaruje za pogrebnilno zdrava osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000— in

za doto mladoletne od 1. do 16. do največ din 25.000— plačljiva ob dovršenem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČ